

TSENGULUSO YA PHATHO YA VHUTSHILO HA VHATHU VHA MBEU YA
TSHISADZINI U YA NGA MVELELE YA TSHIVENDA

NGA

TAKALANI MASINDI MUSETHA

NOMBORO YA MUTSHUDENI : 9000195

Mushumo uyu wo netshedzwa sa tshipida tsha u toqou swikelà thodea dza Vhudokotela ha Filosofi(PhD) fhasi ha Senthara ya MER Mathivha ya Nyambo dza Afrika, Vhutsila na Mvelele kha (Khethekanyo ya Tshivenda), Tshikolo tsha Saintsi dza Vhathu na Matshilisano kha Yunivesithi ya Venda.

Mufhatusi : Dok Vho Netshisaulu N.C.

Muthusamufhatusi : Dok Vho Raphaelalani T.D

Nwaha : 2016

UNIVEN LIBRARY

Library Item : 20161737

NGUDO NGA VHUPFUFHI

Vhavenda vhanzhi vha mbeu ya tshifumakadzini vha vhonele vha tshi difara nga ndila i fanaho kana nga ndila nthihi yo khetheaho, zwi no sumba u nga vha khou aluswa nga ndila i fanaho. A zwi na vhuṭanzi uri maitete ayo oṭhe vha tou funzwa kana zwi bva mbeboni kana kha mvelele yavho naa.

Ṭhodiṣiso iyi i do ṭodiṣisa uri ndi ngani vha tshi ita zwithu zwa u fana. Kana vha zwi wana nga u humbulela kana nga ndila ya kutshilele.

Ndima ya u thoma ndi ine ya do vha i tshi khou sumbedza siangane ya ṭhodiṣiso, likumedzwa la thaidzo, ndivho ya ṭhodiṣiso, ndavhalelo ya ṭhodiṣiso, ndeme ya ṭhodiṣiso, mbudziso dzi fhindulwaho nga ṭhodiṣiso iyi, ngona dzo shumiswaho hu tshi itwa ṭhodiṣiso iyi. Musi ṛwana wa musidzana a tshi aluwa muṭani wa Muvenda, vhabebi vha mu netshedza mipopi i itwaho nga mikope yo kuvhuliwaho thoro kana mavhele khayi. Vhathu vha tshifumakadzini vha ambadza hei mipopi zwiambaro. Miṭa i dikonaho i rengela vhana vhayo vha vhasidzana mipopi hu u itela uri vha tambe ngayo. U tamba honoho hu angaredza u bika vhuswa hu tshi shumiswa maḍi na mavu kana matope. Musi matope aḷa o no dzia vhana vha a vhidza uri ndi vhuswa. Vha kona u vhonele vha tshi khou kapudza mipopi ya mikope vhuswa ho itwaho nga mavu kana matope. Mitambo hei i thusedza vhana vha tshifumakadzini mishumo ya matshelo kha vhutshilo havho muso vho no malwa vha tshi vho do vha vhabebi vha na miṭa yavho.

Ndi nga nṭhani ha siangane hei ṭhodiṣiso iyi i tshi ṭoda u sengulusa kualusele kwa vhana vha mbeu ya tshisadzini u ya nga mvelele ya Tshivenda u bva vhuṭukuni havho u

swikela vhuhulwaneni. Kha phendelo muṭodisisi u ḑo nweledza zwoṭhe zwe a amba kha ndima iyi.

Ndima ya vhuvhili ndi ine vhaṅwe vhaṅwali vha ḑo ṭalusa maipfi o faraho ṭhodisiso iyi sa haya: kutshilele, phaṭho ya kutshilele, mbeu, mbeu ya tshifumakadzini na mme.

Ndima ya vhuraru ndi ine ya vha i tshi khou amba nga kudzudzanyelwe kwa ṭhodisiso na ndila dzo shumiswaho hune ha ḑo ambiwa nga ndila ya khwalithethivi, ndila ya khwanthithethivi, tshigwada tsha ṭhodisiso, u wana sambula, tshikalo tsha sambula, ndila ya u ṭodulusa. Mbudziso dzo dzudzanywaho uri vhatu vha mbeu ya tshifumakadzini vha re na vhana vha vhasidzana vha ḑo humbelwa u dzi fhindula.

Ndima ya vhuṅa muṭodisisi u ḑo ṭodisisa uri ndi zwifhio zwi vha itisaho uri vha ite zwithu zwi fanaho kana vha tshile kutshilele kuthihi u bva vhe vhaṭuku u swika vha tshi vha vhahulwane. Henefha hu ḑo sumbedzwa mishumo ine ṅwana wa musidzana u tea u gudiswa a tshi lavhelelwa u i kona hu si na thidza. Kha yeneyi ndima hu ḑo sumbedzwa u laiwa na u kaidziwa ha musidzana musi o no vha muhulwane uri u tea u tshila nga ndilade.

Ndima ya vhuṭanu muṭodisisi u ḑo sengulusa mishumo ya mazhendedzi a shumaho kha kualusele kwa ṅwana wa musidzana wa Muvenda muṭani, zwikoloni zwa ngomani, zwikoloni zwa musalauno, kerekeni na mishumo i itwaho nga zwiimiswa zwa nyandadzamafhungo dzi ngaho radio, televishini, na gurandḑa.

Ndima ya vhurathi ndi ine ya ḑo sumbedza mawanwa a mbudzisavhathu na phindulo dzi bvaho kha zwo waniwaho kha vhafumakadzi vhe vha fhindula.

Ndima ya vhusumbe ndi mvalatswinga ya zwothe zwe zwa vha zwi tshi khou ambiwa kana u toduluswa nga hazwo. Mufofodisisi u do nea nyangaredzo ya zwo wanwaho musu hu tshi itwa iyi thodisiso, a konou nea themendelo dzine dza nga thusa uri lushaka lu vhone uri lu nga itani uri nwana wa musidzana ano maduvha a nga thuswa hani zwine zwa do vhuedza ene muhe na lushaka nga u angaredza.